

Kai Härmand
Asekantsler
Justiitsministeerium
info@just.ee

Seisukohad ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsioonile

Lp. Kai Härmand

Täname Teid võimaluse eest avaldada analüüs-kontseptsioonis tehtud järelduste ja ettepanekute osas kirjalikku arvamust. Eesti Väikeaksionäride Liit (EVAL) soovib avaldada arvamust 9ndas peatükis käsitletud enamus -ja vähemusosaluste tasakaalustatud kaitse teemadel.

EVAL nõustub kõikide analüüs-kontseptsioonis tehtud järelduste ja ettepanekutega, EVAL soovib käesolevaga üksnes rõhutada ja illustreerida väikeaksionäride kaitse vajalikkust:

Tulenevalt väikeaksionäride nõrgast positsioonist äriühingu otsustusprotsessides vääriavad väikeaksionäride huvid ja õigused seaduslikku kaitset. Praktika näitab, et enamusaksionär otsib järjepidevalt võimalusi oma otsustusõiguse kuritarvitamiseks. Eesti ärikultuur ei ole võrdlusriikidega (Taani, Austria, Rootsi ja Saksamaa) samal tasemel, mistõttu on väikeaksionär Eestis nii halvas seisus, kui seadus seda vähegi võimaldab. Väikeaksionär peab arvestama, et kõik võimalikud lüngad seaduses kasutatakse tema suhtes maksimaalselt ära. Toome näite hilisest praktikast: meie poole pöördus väikeosanik, kes oli alles hiljaaegu pidanud enamusosanikuga läbirääkimisi ühingu tegevuse lõpetamise -ja vara jagamise teemadel. Sisuliselt oli kokkulepe paberil olemas ja vaieldi nõ pisi-detailide üle. Mingil ajahetkel käis soomlasest enamusosanik advokaadibüroos nõustamisel. Nädal aega hiljem sai väikeosanik advokaadibüroo poolt koostatud koosoleku kutse, mille päevakorras oli väikeosaniku tagasi kustumine juhatausest. Seejärel kanti varad ühingust välja ning lõpetati väikeosanikuga igasugused kontaktid. Tegemist on üsna tüüpilise väikeaksionäri looga ning kahjuks on väikeaksionär sellises olukorras täna ilma kaitseta. Peaksime igal juhul eeldama, et väikeosanikul ei ole mõtet loota moraalile ja/ või enamusaksionäri õiglustundele, väikeaksionäri kaitse on üksnes seadusandja kätes.

Väikeaksionäril peab olema õigus saada oma investeeringult mõistlikku tootlust samamoodi nagu kõigil teistel investoritel. Mõistlik keskmine tootlus investeeringult on ca 5 – 10 % aastas ning vastavat summat tuleks arvestada äriühingu omakapitalilt. Seda eesmärki aitab saavutada miinimumdividendi instituudi sisseviimine äriseadustikku. Sarnaselt AktG §-ga 254 tuleks ette näha võimalused, mis lubavad teatud juhtudel miinimumdividendi mitte maksta – nt majanduskriisi ajal, või mõnel muul erakorralisel põhjusel. Kui enamusaksionär soovib miinimumdividendi kinni hoida investeerimisvajadusele viidates, tuleks enamusaksionäril sellist investeerimisvajadust tõendada ja vastavad investeeringud peaksid olema majanduslikult põhjendatud, seotud äriühingu põhimajandustegevusega ning keskmise ettevõtja hinnangul mõistlikud. Mõistlikuks investeeringuks ei tohiks nt pidada seda, et enamusaksionär laenab raha äriühingust välja, selle asemel et dividendidena välja maksta. Miinimumdividend soodustab mh tulumaksu laekumist. EVAL hinnangul tuleks uurida, kui

palju on Eestis äriühingute omakapital kokku ning kui palju laekuks miinimumdividendi sisseviimisel igal aastal täiendavalt tulumaksu.

Äriühingu osanikele ja aktsionäridele tuleks ette näha võimalused ühingust väljumiseks ja õigussuhte lõpetamiseks. On üldteada asjaolu, et väikeosalust pole võimalik mõistliku hinnaga müüa, sest väikeaktsionäri õiguste puudumise tõttu peetakse väikeosalust väärtusetuks. See ei ole õiglane väikeaktsionäride suhtes. Me ei suudaks ilmselt ette kujutada olukorda, kus me ei saaks nt kaasomandit lõpetada, või müüa oma korterit siis, kui seda soovime. Ilmselt ei oleks ka aktsepteeritav see, kui isik, kellele kuulub üle 50% kaasomandist saaks keelata kõigil teistel kaasomanikel kinnisasja/ korteri kasutamise ja ainuisikuliselt otsustada teistele kaasomanikele kuulva vara üle. Kuigi toodud näide võib tunduda kauge, sest kaasomanikud ja aktsionärid ei ole omavahel otseselt võrreldavad, illustreerib toodud näide üldistatult väljumisõiguse kehtestamise vajadust ja väikeaktsionäride hetkeseisu Eestis.

Margus Moor

Eesti Väikeaktsionäride Liit

Õiguspoliitika toimkonna juht.